

**ZASADY I NORMY OCHRONY MAŁOLETNICH
ORAZ OSÓB NIEPORADNYCH PRZED PRZEMOCĄ
„KODEKS BEZPIECZEŃSTWA”**

**ZGROMADZENIE SIÓSTR NAJŚWIĘTSZEJ RODZINY Z NAZARETU,
PROWINCJA KRAKOWSKA**

KRAKÓW, CZERWIEC 2017

PRZEPISY WPROWADZAJĄCE

1. XXIII Kapituła Generalna Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Dekretem nr 5, podjęła następującą decyzję: „Jako Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu sprzeciwiamy się przemocy wobec dzieci i osób nieporadnych. Kapituła Generalna zobowiązuje każdą prowincję do opracowania dyrektyw mających na celu ochronę dzieci i osób nieporadnych, zgodnie z normami ustalonymi przez Kościół lokalny i prawo świeckie.”
2. Konferencja Episkopatu Polski w dokumencie przyjętym podczas 365. Zebrania Plenarnego KEP pn. *Prewencja nadużyć seksualnych wobec dzieci i młodzieży i osób niepełnosprawnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej Kościoła w Polsce*, zobowiązała kościelne jednostki organizacyjne do opracowania kodeksu zachowań w tym zakresie.
3. Wypełniając Dekret 5 XXIII Kapituły Generalnej oraz zalecenia Konferencji Episkopatu Polski, Prowincja Imienia Maryi (Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Prowincja Krakowska) z siedzibą w Krakowie (Polska) opracowała własne zasady i normy ochrony przed przemocą występującą w formie fizycznej, psychicznej i seksualnej.
4. *Zasady i normy ochrony małoletnich oraz osób nieporadnych przed przemocą* zwane dalej **Kodeksem bezpieczeństwa** zbierają w jeden dokument zasady i procedury zawarte w innych dokumentach Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Prowincji Krakowskiej, zwanym dalej Zgromadzeniem, w tym jednostek podlegających, mających na celu ochronę przed przemocą.
5. Podstawę prawną dla Kodeksu bezpieczeństwa stanowi aktualnie obowiązujące na terenie Rzeczypospolitej Polskiej prawo państwowe w odniesieniu do opisanego powyżej zakresu przedmiotowego dokumentu oraz prawo kościelne.
6. Kodeks bezpieczeństwa przeznaczony jest do stosowania we wszystkich placówkach prowadzonych przez Zgromadzenie, w których różną formą opieki i wsparcia objęci są małoletni oraz osoby nieporadne ze względu na ich stan psychiczny lub fizyczny. Odpowiedzialną za wdrożenie Kodeksu bezpieczeństwa i monitoring jego przestrzegania w Prowincji, jako organu prowadzącego placówki Zgromadzenia, jest Radna prowincjalna, wyznaczona przez Przełożoną Prowincji. Tę samą odpowiedzialność w placówkach Zgromadzenia pełnią dyrektorzy tych placówek. Bieżący monitoring realizacji Kodeksu bezpieczeństwa prowadzi osoba/osoby wyznaczone przez dyrektora placówki. Każdy z pracowników, bez względu na formę zatrudnienia, oraz wolontariusze, stażyści i praktykanci zobowiązani są do zapoznania się Kodeksem bezpieczeństwa i jego przestrzegania, co potwierdzają pisemnym oświadczeniem.
7. Mając świadomość ciężącego na nas obowiązku zapewnienia powierzonym nam małoletnim oraz osobom nieporadnym ochrony przed przemocą, wprowadzamy w placówkach prowadzonych przez Zgromadzenie niniejszy Kodeks bezpieczeństwa, który posiada cechy wewnętrznego regulaminu pracy w ściśle określonym obszarze.
8. Nieprzestrzeganie zasad i norm zawartych w Kodeksie bezpieczeństwa w ramach wykonywanych w placówkach Zgromadzenia obowiązków pracowniczych skutkować będzie odpowiedzialnością pracowniczą w odniesieniu do wszystkich osób zatrudnionych w placówkach Zgromadzenia lub z nimi współpracujących w

jakiegokolwiek formie prawnej lub faktycznej. W odniesieniu do Sióstr Nazaretanek zatrudnionych lub współpracujących z placówkami Zgromadzenia nadal obowiązywać będą *Wytyczne dotyczące wewnętrznego postępowania wyjaśniającego w przypadku oskarżeń sióstr o popełnienie czynów zabronionych z roku 2011*, określające ich odpowiedzialność wynikającą z kodeksu prawa kanonicznego i prawa wewnętrznego Zgromadzenia zatwierdzone przez Zarząd Prowincji, co oznacza, że Siostry Nazaretanki podlegają w tym zakresie równocześnie obu dokumentom.

9. Wypełniając posługę apostołską jako Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu kierujemy się wskazówkami zawartymi w dokumencie dotyczącym formacji przyjętym dla Zgromadzenia przez Zarząd Generalny w roku 2016 pn. *Droga Miłości - Ratio Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu*. „Jako nazaretanki, przekazujemy światu Bożą miłość, której doświadczamy na modlitwie i w życiu naszych wspólnot. Pragniemy dzielić tę miłość z innymi, a szczególnie rozprzestrzeniać ją pośród rodzin. (...) Staramy się, by do wszystkich objętych naszym apostołatem „docierało serce Najświętszej Rodziny”, aby w miejscach naszej posługi apostołskiej panowała atmosfera domu Jezusa, Maryi i św. Józefa; atmosfera ewangelicznej prawdy, przebaczenia, miłości, dobroci, otwartości, gościnności, prostoty i szczerości oraz radosnej wolności dzieci Bożych. (...) Ważna dla naszego apostołatu jest wszelka wrażliwość na potrzeby i cierpienia człowieka, które tak jawnie i tak przejmująco okazuje się we współczesnym świecie. Dlatego sprzeciwiamy się przemocy wobec dzieci i osób nieporadnych.” Podejmujemy zatem wysiłki, by w placówkach Zgromadzenia realizować powyższe wskazania.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

1. **Małoletni, osoba małoletnia** – w rozumieniu polskiego prawa cywilnego osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie zawarła małżeństwa.
2. **Pracownik** – osoba wykonująca pracę w ramach stosunku pracy, zatem nie może nim być osoba, która świadczy pracę w ramach przepisów prawa cywilnego, na przykład na podstawie umowy o dzieło, umowy zlecenia lub innego rodzaju umowy cywilnoprawnej (nienazwanej).
3. **Opiekun prawny** – osoba powołana do ochrony interesów osobistych i majątkowych innej osoby, gdy ta takiej opieki potrzebuje (małoletni, osoba całkowicie ubezwłasnowolniona). Opiekun powinien zadbać o potrzeby życiowe osoby oddanej mu pod opiekę, powinien dbać także o jej majątek. Opiekun jest również przedstawicielem ustawowym swojego podopiecznego, czyli może dokonywać czynności prawnych w jego imieniu. Stosunek prawny łączący opiekuna z podopiecznym nazywamy *opieką* lub *opieką prawną*.
4. **Osoba nieporadna** – osoba, która ze względu na swoje właściwości fizyczne np. podeszły wiek, kalectwo, obłożną chorobę lub właściwości psychiczne np. niedorozwój umysłowy, chorobę psychiczną, nie ma możliwości samodzielnego decydowania o swoim losie ani zmiany swego położenia.
5. **Opiekun faktyczny** – osoba, która sprawuje opiekę nad małoletnim/podopiecznym. W rozumieniu przepisów przedmiotowego Kodeksu bezpieczeństwa, opiekunem faktycznym jest również osoba fizyczna, która w danej sytuacji może mieć wpływ na zachowanie małoletniego/podopiecznego i powinna zareagować, gdyby groziło mu niebezpieczeństwo utraty zdrowia lub życia.
6. Małoletni/podopieczny może zostać **pokrzywdzony** każdym rodzajem przestępstwa, jednak najczęściej w kontekście przestępczości na szkodę małoletnich/podopiecznych wskazuje się na przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej i obyczajności, przeciwko rodzinie i opiece, czci i nietykalności cielesnej oraz przestępstwa przeciwko wolności.
7. **Przemoc wobec małoletnich/podopiecznych** to stosowanie kar cielesnych, zadawanie cierpień psychicznych i inne formy poniżania małoletniego/podopiecznego. To także niewywiązywanie się z opieki, które ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego lub psychicznego małoletniego/podopiecznego. Przemocą jest także celowe zaniechanie działań, które mogłyby zapobiec krzywdzie małoletniego/podopiecznego.
8. **Przemoc w rodzinie** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.
9. **Przemoc rówieśnicza** to zachowanie polegające na umyślnym łamaniu pewnych norm (często prawnych), polegające na działaniu bądź zaniechaniu działań, mające miejsce w konkretnej grupie działającej na określonym obszarze/w określonym miejscu. Przemocy rówieśniczej dopuszcza się małoletni/wielu małoletnich

w stosunku do innego małoletniego/innych małoletnich, gdzie bardzo często te same osoby pełnią na przemian rolę ofiar i sprawców. Przemoc w szkole może przejawiać się groźbami, znieważaniem, zmuszaniem do wykonania określonych czynności, ale także niszczeniem rzeczy małoletniego. Przemoc taka najczęściej jest przemocą rówieśniczą, ale może być popełniana także przez dorosłych (np. nauczycieli).

10. **Wykorzystanie seksualne** – forma krzywdzenia małoletnich/podopiecznych w której małoletni/podopieczny jest wykorzystywany w celu pobudzenia lub zaspokojenia seksualnego osoby dorosłej lub starszej młodzieży. Oprócz bezpośredniego kontaktu seksualnego polegającego na przełamaniu wolnej woli, wykorzystywaniem seksualnym małoletnich/podopiecznych jest również każda sytuacja, w której dorosły nieprzyzwyczajony się obnaża wobec małoletniego/podopiecznego, namawia do brania udziału w czynnościach o charakterze seksualnym, prezentuje pornografię lub wykorzystuje te osoby do produkcji pornografii. Światowa Organizacja Zdrowia określa **wykorzystywanie seksualne** małoletnich jako: zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest on lub ona w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, naruszająca prawo i obyczaje danego społeczeństwa. Z wykorzystywaniem seksualnym mamy do czynienia wtedy, gdy występuje ono pomiędzy małoletnim/podopiecznym a dorosłym lub małoletnim/podopiecznym a innym małoletnim/podopiecznym, w sytuacji zależności, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w stosunku opieki, zależności, władzy. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb seksualnych sprawcy. Aktywność taka może obejmować:
  - a. nakłanianie lub zmuszanie małoletniego/podopiecznego do udziału w jakichkolwiek prawnie zabronionych czynnościach seksualnych;
  - b. wykorzystywanie małoletniego/podopiecznego do prostytucji lub innych praktyk seksualnych;
  - c. wykorzystywanie małoletniego/podopiecznego do produkcji przedstawień i materiałów pornograficznych.
11. **Cyberprzemoc** (agresja elektroniczna) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi komunikacji elektronicznej, takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.
12. **Dane osobowe** – termin prawny, który w prawie polskim został zdefiniowany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych. https://pl.wikipedia.org/wiki/Dane_osobowe - cite note-1 W rozumieniu tej ustawy za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej.
13. **Dyskryminacja** – forma nieuzasadnionej marginalizacji (wykluczenia społecznego), objawiająca się poprzez traktowanie danej osoby mniej przychylnie, niż innej w porównywalnej sytuacji ze względu na jakąś cechę, np. okres rozwojowy, niepełnosprawność, orientację seksualną, płeć, wyznawaną religię, światopogląd, narodowość lub rasę.
14. Antyspołeczne **uprzedzenie** – rodzaj postawy polegającej na odrzucaniu czegoś lub kogoś bez racjonalnych przesłanek.
15. **Mowę nienawiści** dostępne materiały definiują jako: jeden z przejawów bardziej złożonych zjawisk, takich jak nietolerancja, dyskryminacja, rasizm czy ksenofobia.

16. **Podopieczny** – mieszkaniec domu pomocy społecznej, uczestnik środowiskowego domu samopomocy.

ROZDZIAŁ PIERWSZY

ZASADY OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED PRZEMOCĄ

1.1. PRAWA MAŁOLETNIICH

1. W prowadzonych przez Zgromadzenie placówkach oświatowych i wychowawczych przestrzegane są prawa małoletnich określone w ustawodawstwie państwowym, prawie Kościoła oraz normach prawnych naszego Zgromadzenia, a w szczególności prawo do:
  - a. prawnej i faktycznej ochrony życia, począwszy od poczęcia aż do naturalnej śmierci;
  - b. wolności myśli, sumienia i wyznania;
  - c. zaspokojenia potrzeb koniecznych do godnej egzystencji fizycznej;
  - d. utrzymywania relacji społecznych zwłaszcza niezakłóconego funkcjonowania w grupie rówieśniczej;
  - e. otrzymywania wsparcia w rozwoju i budowania własnej tożsamości;
  - f. uznania i szacunku ze strony innych oraz doświadczania miłości;
  - g. wypoczynku i czasu wolnego oraz do korzystania z dóbr kultury.
2. Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych lub orzeczeń sądów powszechnych, wynikających z potrzeby ochrony życia, zdrowia oraz moralności społecznej.
3. Pełna ochrona prawna przed każdą formą przemocy i wykorzystania przysługuje również wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób są związani z placówkami Zgromadzenia, jako wychowawcy, pracownicy, wolontariusze, praktykanci, stażyści, jednakże, aby jej zapewnienie było skuteczne, należy bezwzględnie realizować obowiązek zgłaszania wszelkich zachowań zagrażających życiu, zdrowiu, nietykalności fizycznej i godności człowieka dyrektorowi placówki, a jeżeli sprawa dotyczy dyrektora placówki wyższej przełożonej.

1.2. ZASADY POSTĘPOWANIA W PRACY Z MAŁOLETNIIMI

1.2.1. ZASADY OGÓLNE

W placówkach oświatowych i wychowawczych prowadzonych przez Zgromadzenie obowiązują następujące zasady postępowania wobec małoletnich:

1. Naczelną zasadą postępowania jest nienaruszalność ich integralności duchowej i cielesnej.
2. Zabrania się stosowania kar cielesnych.

3. Zabrania się stosowania kar, które nosiłyby znamiona przemocy psychicznej, polegających na np. poniżaniu, upokarzaniu i ośmieszaniu dziecka, braku odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianiu wymagań i oczekiwań wobec małoletniego, którym nie jest ono w stanie sprostać.
4. Zabrania się zachowań, które kwalifikują się jako znęcanie, dokuczanie, szykanowanie, zarówno w sferze psychicznej jak i fizycznej, niezależnie od tego czy źródłem takich nadużyć są opiekunowie prawni, osoby dorosłe sprawujące w danym momencie opiekę nad małoletnim, czy też inni małoletni.
5. Każdemu przysługuje niezbywalne prawo do prywatności, a wszelkie zachowania, niezależnie od przejawiającej je osoby, które naruszałyby to prawo są zabronione.
6. Każda ingerencja w sferę intymną małoletnich jest zakazana, niezależnie od tego czy ma miejsce na płaszczyźnie werbalnej, czy fizycznej.
7. Szczególną ochronę należy zapewnić małoletnim w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach. Zabrania się fotografowania małoletnich w tych miejscach przez osoby trzecie, jak również przez samych małoletnich.
8. W sytuacjach wyjątkowych, gdy małoletni, ze względu na ograniczenia wiekowe lub zdrowotne, nie jest w stanie samodzielnie wykonać czynności higienicznych lub innych o naturze osobistej, pomocy udziela opiekun faktyczny, z zachowaniem zasad ochrony intymności małoletniego.
9. Zabrania się naruszania dóbr osobistych małoletnich zarówno tych, które przysługują im samym, jak i każdemu innemu człowiekowi.
10. Dozwoloną formą kontaktu z małoletnimi jest informowanie ich o wydarzeniach czy bieżącym funkcjonowaniu placówki za pośrednictwem portali społecznościowych.
11. Korespondencja mailowa z małoletnimi przesyłana na ich prywatne adresy, a także komunikacja za pośrednictwem telefonu powinna występować tylko i wyłącznie w sytuacjach szczególnych i dotyczących kwestii związanych z funkcjonowaniem placówki. Informacje wysyłane tą drogą muszą pochodzić z adresu mailowego placówki lub adresu mailowego przydzielonego poszczególnym członkom personelu placówki albo za pośrednictwem służbowego telefonu.
12. Zabrania się personelowi placówki prowadzenia korespondencji mailowej z małoletnimi z prywatnych adresów mailowych, prywatnych profili na portalach internetowych oraz przez komunikatory internetowe, które nie są powiązane instytucjonalnie z placówką i przez nią zarządzane.
13. Przestrzeganie zasad wynikających z klauzury pomieszczeń zakonnych powinno być w pełni przestrzegane, respektowane i nadzorowane przez wszystkie osoby, które zasodom klauzury podlegają.
14. Obowiązuje zakaz przebywania małoletnich, zwłaszcza w pojedynkę, w pomieszczeniach mieszkalnych lub zajmowanych przez Siostry Nazaretanki, a także przez osoby świeckie zatrudnione lub współpracujące z placówkami Zgromadzenia w oparciu o różne formy stosunku prawnego.
15. Gdy zaistnieje konieczność indywidualnego spotkania z małoletnim należy zatroszczyć się, aby spotkanie takie nie odbywało się w warunkach całkowitej izolacji. Indywidualnych spotkań z małoletnimi nie wolno w nieroztropny sposób ani przedłużać, ani mnożyć. Pora takich spotkań zawsze powinna być zgodna z dobrem dziecka i dobrymi obyczajami. Należy zatroszczyć się, aby o takich

spotkaniach byli informowani właściwi przełożeni jak i rodzice/opiekunowie prawni/opiekunowie faktyczni małoletniego, chyba, że sprzeciwia się temu dobro dziecka.

16. Wizyty w miejscu zamieszkania małoletnich powinny mieć charakter wyjątkowy i zawsze wynikać ze szczególnie uzasadnionej potrzeby. Muszą bezwzględnie odbywać się w obecności rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych małoletniego. Każdy proces wychowawczy czy formacyjny musi być dostosowany do wieku małoletnich. Nie wolno w tym procesie wykorzystywać materiałów zawierających przemoc i takich, które są moralnie wątpliwe.
17. Przewóz małoletniego prywatnym samochodem powinien odbywać się za uprzednią prośbą jego rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych wyrażoną na piśmie.
18. Dopuszczalne jest dyscyplinowanie małoletniego, ale tylko wówczas, gdy na jego niewłaściwe zachowanie nie pomaga perswazja, upomnienia, prośby i polecenia.
19. Dyscyplinując małoletniego należy zawsze mieć na względzie jego wiek i indywidualną wrażliwość: zazwyczaj wystarczającym będzie ustne upomnienie, stanowcze zwrócenie uwagi i zawsze rozmowa polegająca na wytłumaczeniu na czym polega niewłaściwość postępowania.
20. Nie wolno zwlekać z reakcją na niewłaściwe postępowanie małoletniego i nie wolno dyscyplinować go za czyn o charakterze nieumyślnym.
21. Dyscyplinowanie nie może zaburzać równowagi psychicznej małoletniego.
22. Dyscyplinując małoletniego należy wysłuchać jego wyjaśnień, a okazywana przez niego szczerą skrucha winna wpływać łagodząco na podjęte środki wychowawcze.
23. Siłę fizyczną można stosować tylko i wyłącznie w celu powstrzymania agresji, która zagraża życiu i zdrowiu oraz bezpieczeństwu małoletniego lub innych małoletnich.
24. Jedną z podstawowych wartości obowiązujących w placówkach Zgromadzenia jest zasada równego traktowania, polegająca na zapewnieniu wszystkim małoletnim równego dostępu do edukacji w atmosferze poszanowania ich praw.
25. Przeciwdziałanie naruszeniom zasady równego traktowania polega na stanowczym reagowaniu na przejawy dyskryminacji, uprzedzenia oraz tzw. mowę nienawiści.
26. Przeciwdziałanie naruszaniu zasady równego traktowania polega również na trosce o to, aby wszyscy małoletni mieli równą możliwość korzystania i aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez placówkę Zgromadzenia takich jak np. wycieczki, święta związane z funkcjonowaniem placówki czy zajęcia dodatkowe.
27. Wyrazem troski o zasadę równego traktowania małoletnich jest systematyczne doskonalenie systemu wsparcia na rzecz małoletnich ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ze zwróceniem szczególnej uwagi na dostosowywanie wymagań do możliwości psychofizycznych i potrzeb edukacyjnych małoletnich.

1.2.2. ZASADY SZCZEGÓŁOWE

1.2.2.1. PROCEDURA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA O DOŚWIADCZENIE PRZEMOCY PRZEZ MAŁOLETNIEGO

Podstawa prawna

1. *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*
2. *Akt konstytucyjny UNESCO (Dz. U. z 1958 roku Nr 63, poz. 311)*
3. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 roku, poz. 687)*
4. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks Karny (Dz. U. z 2016 roku, Nr 88 poz. 1137, 2138, z 2017 roku poz. 244)*
5. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1390)*
6. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 roku Nr 209 poz. 1245)*
7. *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013 roku, w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 537)*
8. *Rozporządzenie MEN z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie organizowania kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1113)*

Cele procedury

1. Poniższe przepisy służą zagwarantowaniu wymagań opisanych przepisami prawa, w sytuacji stwierdzenia zagrożenia życia małoletniego, wobec którego jest stosowana przemoc w rodzinie lub poza nią, a także wobec małoletniego, który ma kontakt z zachowaniami agresywnymi, niezależnie od źródła pochodzenia takich zachowań.
2. Procedura określa zakres odpowiedzialności placówki Zgromadzenia jako instytucji oraz sposoby reagowania i rodzaj podejmowanych działań w ramach przepisów Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Uczestnicy postępowania

1. Rodzice/opiekunowie prawni/opiekunowie faktyczni: w przypadku podejrzenia stosowania w rodzinie lub po za nią przemocy wobec małoletniego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, zwane dalej działaniami, przeprowadza się w obecności rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych, o ile nie sprzeciwia się temu dobro małoletniego.
2. Nauczyciele, wychowawcy, wolontariusze, stażyści oraz wszystkie osoby związane z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych

i faktycznych: na wszystkich wymienionych powyżej osobach spoczywa szczególnie obowiązek reagowania na wszelkie przypadki podejrzenia o fakcie krzywdzenia małoletniego, niezależnie od tego kto jest źródłem takiej krzywdy.

3. Dyrektor placówki i przełożona Zgromadzenia: są zobowiązani do udzielenia osobie skrzywdzonej pomocy psychologicznej, prawnej i duszpasterskiej, która ma służyć poprawie sytuacji osoby krzywdzonej i jej najbliższych. Jednocześnie należy zapewnić innym wychowankom i pracownikom oraz osobom wymienionym w punkcie poprzedzającym poczucie bezpieczeństwa, zarówno pod względem fizycznym jak i psychicznym.

Zadania i rola placówek oświatowych w świetle obowiązujących przepisów

1. Każdy, kto dowie się możliwości popełnienia przestępstwa wobec osoby, która nie ukończyła 18 roku życia albo o jakichkolwiek naruszeniach jego dobra, jest zobowiązany powiadomić o tym organ powołany do ścigania przestępstw oraz przełożonych/dyrektora placówki Zgromadzenia i odpowiednich przełożonych kościelnych. W każdym takim przypadku konieczna jest właściwa reakcja, zgodna z wymogami niniejszej procedury, a nikomu wbrew ustanowionym normom nie można prowadzić jakiegokolwiek formy dochodzenia prawdy i ustalania winnych.
2. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia o stosowaniu przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Formularz wypełnia przedstawiciel jednego z podmiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 *Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. Wzór formularza „Niebieska Karta – A” stanowi załącznik nr 1 do Rozporządzenia.
4. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, ze względu na stan jej zdrowia lub zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niemożliwe, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby.
5. Wszczynając procedurę podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
6. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.
7. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec małoletniego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica/opiekuna prawnego/opiekuna faktycznego chyba, że sprzeciwia się temu dobro dziecka.

8. Działania z udziałem małoletniego, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w obecności psychologa.
9. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”.
10. Wzór formularza „Niebieska Karta – B” stanowi załącznik nr 2 do Rozporządzenia.
11. Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest małoletni, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi/opiekunowi prawnemu/opiekunowi faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
12. Formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.
13. Przekazanie oryginału wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu siedmiu dni od dnia wszczęcia procedury. Jeśli formularz ma zostać przekazany na określony adres pocztą, niezbędne jest nadanie go listem poleconym wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Zastosowanie niniejszej procedury nie zwalnia z obowiązku zawiadomienia organu powołanego do ścigania przestępstw albo powiadomienia o dokonanych ustaleniach faktycznych, wydziału rodzinnego i opiekuńczego sądu rejonowego, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby krzywdzonej.
14. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę.
15. W przypadkach, gdy prowadzona procedura „Niebieskiej Karty” nie przynosi oczekiwanych rezultatów lub dochodzi do kolejnych aktów krzywdzenia małoletniego, należy zawiadomić organ do ścigania przestępstw albo wydział rodzinny i opiekuńczy właściwego miejscowo sądu rejonowego.
16. W ramach procedury upoważniony przedstawiciel placówki Zgromadzenia:
  - a. udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
  - b. organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
  - c. może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje je o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i wzięcia udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - d. diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec małoletnich,

- e. udziela kompleksowych informacji rodzicowi/opiekunowi prawnemu/opiekunowi faktycznemu o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodziny, w tym o formach pomocy małoletnim świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Podstawowe informacje dla nauczyciela, wychowawcy oraz innych osób, które współpracują z placówkami Zgromadzenia: jak rozpoznać czy małoletni jest krzywdzony

1. **Krzywdzenie psychiczne:** upokarzanie, odrzucanie, izolowanie, ignorowanie, wyszydzanie, krytykowanie, terroryzowanie, zmuszanie do wysiłku przekraczającego jego możliwości, zastraszanie, grożenie małoletniemu. Małoletni doznający takiej przemocy zachowuje się nieadekwatnie do wieku, wykazuje zaburzenia jedzenia (niedojadanie, nadmierne objadanie się, wymioty), okalecza się, ma problemy ze snem i koszmary, odczuwa strach przed zaśnięciem.
2. **Wykorzystywanie seksualne:** małoletni wykorzystywany seksualnie jest nadmiernie rozbudzony, dużo mówi o seksie, unika kontaktu z dorosłymi, opisuje zachowanie osoby dorosłej wskazujące na to, że ta próbowała go uwieść. Małoletni jest przygnębiony, wycofany, ma problemy z koncentracją uwagi, zaczyna zachowywać się agresywnie, ma trudności w relacjach z rówieśnikami, odmawia przebijania się w towarzystwie innych. Ma także problemy ze snem, przejawia dolegliwości bólowe intymnych części ciała, a także głowy i brzucha. Zdradza trudności np. z siedzeniem, chodzeniem, oddawaniem moczu, kału, ma częste infekcje dróg moczowo-płciowych, widoczne siniaki na klatce piersiowej, pośladkach, podbrzuszu, udach oraz otarcia, zaczerwienienia, stany zapalne skóry, a także krwawienia. Sygnałem ostrzegawczym jest również zbytnia erotyzacja małoletniego oraz odgrywana przemoc seksualna, np. na lalkach, zabawkach.

1.2.2.2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z MAŁOLETNIEM SPRAWIAJĄCYM TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE I PRZEJAWIAJĄCYM AGRESJĘ

Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.)*
2. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.)*
3. *Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017, poz. 356)*
4. *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r. poz. 532)*

5. *Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r., Nr 6 poz. 69 ze zm.)*

Cele procedury

1. Osiągnięcie celów wychowania określonych w podstawie programowej, w szczególności w zakresie budowania u wychowanków systemu wartości i wzmocnienia orientacji w tym, co dobre, a co złe, w zakresie kształtowania u małoletnich odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach oraz w zakresie rozwijania umiejętności społecznych, które są niezbędne w poprawnych relacjach z małoletnimi i dorosłymi.
2. Eliminowanie agresji jako zagrożenia dla bezpieczeństwa małoletnich korzystających ze świadczeń placówki Zgromadzenia.
3. Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych wobec małoletnich wykazujących objawy zagrożenia niedostosowaniem społecznym.
4. Uświadomienie rodzicom małoletniego ich roli w procesie wychowawczym i wypracowanie metod współpracy pomiędzy placówką, a rodzicami w pokonywaniu trudności wychowawczych.
5. Zapobieganie zachowaniom niepożądanym wychowanków, w szczególności o charakterze powtarzalnym.
6. Wskazanie działań zapobiegawczych (profilaktycznych) oraz naprawczych (korekcyjnych) w stosunku do zachowań małoletnich sprawiających trudności wychowawcze.

Reguły postępowania doraźnego wobec przejawów agresji

1. Każdy jest zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony wychowanków.
2. Podejmując interwencję wobec agresywnego małoletniego, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim wychowankom, a także sobie.
3. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia spowodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju sprawcy.
4. Podejmując interwencję wobec agresywnego małoletniego, należy powstrzymać się od przejawiania w stosunku do niego agresji fizycznej i słownej (nie należy: obrażać dziecka, zawstydząć go ani oceniać; ocenie podlega zachowanie, a nie osoba). Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.
5. Użycie siły fizycznej jako środka przymusu jest ostatecznością w przypadku konieczności powstrzymania małoletniego przed zadaniem ciosu innej osobie, w celu rozdzielenia bijących się małoletnich czy odebrania małoletniemu niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania.
6. Działaniom skierowanym na usunięcie bezpośredniego zagrożenia powinna towarzyszyć próba wyciszenia małoletniego poprzez rozmowę, odwrócenie jego uwagi itp.

7. Wychowankowie, przeciwko którym skierowana była agresja, powinni zostać otoczeni opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc.
8. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza agresywny wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę.
9. Wychowawca przeprowadza rozmowę z agresywnym małoletnim w celu wyjaśnienia powodów niewłaściwego zachowania.
10. Fakt agresywnego zachowania małoletniego powinien być odnotowany w dzienniku zajęć i zgłoszony rodzicom/opiekunom prawnym/opiekunom faktycznym małoletniego według zasad określonych przez placówkę.

Reguły postępowania systemowego wobec małoletniego sprawiającego trudności wychowawcze i przejawiającego agresję

1. Wychowawca w ramach działań profilaktycznych omawia z rodzicami/opiekunami prawnymi/opiekunami faktycznymi małoletnich wzajemne relacje między placówką Zgromadzenia, a jego środowiskiem rodzinnym w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności za zachowanie małoletniego.
2. Wychowawca/nauczyciel podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązywania problemów małoletniego.
3. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze, osoba wyznaczona przez dyrektora placówki przeprowadza z rodzicami/opiekunami prawnymi/opiekunami faktycznymi małoletniego rozmowę, w czasie której omawia problem. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na korekcję niepożądanych zachowań małoletniego oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych. Zobowiązuje rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym małoletniego. Działania takie dokumentuje się notatką służbową.
4. Nauczyciele zobowiązani są do wspomagania rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych w pracy wychowawczej z małoletnim, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
5. Wychowawca małoletniego sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w celu organizacji dla niego oraz ewentualnie także dla jego rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.
6. W przypadku nieskuteczności działań podejmowanych przez wychowawcę przedstawia on problem trudności wychowawczych małoletniego na zebraniu rady pedagogicznej.

7. W razie niemożliwości przewyciężenia trudności wychowawczych wynikających z braku współpracy ze strony rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych małoletniego lub z innych zaniedbań wobec małoletniego, dyrektor placówki Zgromadzenia rozważy poinformowanie o sytuacji wydziału rodzinnego i opiekuńczego właściwego miejscowo sądu rejonowego.
8. W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez placówkę Zgromadzenia działań i niemożliwości przewyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności jeśli zachowanie małoletniego powoduje stałe zagrożenie dla innych wychowanków, należy rozważyć wszelkie dostępne kroki natury prawnej, nie wyłączając zawiadomienia wydziału rodzinnego i opiekuńczego właściwego miejscowo sądu rejonowego.

1.3. ZASADY POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCE ORGANIZACJI WYCIECZEK I WYJAZDÓW EDUKACYJNYCH

Podstawa prawna

1. *Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2014 r., poz. 1150)*
2. *Rozporządzenie MEN z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2016 roku, poz. 452)*
1. Organizując wyjazdy, w których uczestniczą małoletni, należy bezwzględnie przestrzegać norm prawa państwowego, zwłaszcza tych zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej wskazanym powyżej.
2. Należy szczegółowo planować wyjazdy jednodniowe, wielodniowe, a także zasady spędzania czasu świątecznego w placówkach Zgromadzenia w dni ustawowo wolne od pracy.
3. Należy zatroszczyć się o kwestie związane z ubezpieczeniami, zarówno tymi, które są obowiązkowe jak i te które mają charakter dodatkowy. Szczególną uwagę należy zwrócić na ten problem w przypadku organizacji wyjazdu zagranicznego i uwzględnić zarówno wymogi obowiązujące w kraju docelowym jak i krajach tranzytowych.
4. Nikomu nie wolno lekceważyć albo bagatelizować sygnałów, które świadczą o złym samopoczuciu uczestników lub o istnieniu sytuacji kryzysowej w grupie uczestniczącej w wyjeździe.
5. Wykrycie stanu faktycznego opisanego w nr 4 nakazuje podjęcie szybkich i stanowczych działań zmierzających do ochrony uczestników wyjazdu i zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa poprzez ustalenie przyczyn oraz eliminację zagrożenia. Powyższe fakty zawsze powinny być zgłoszone bezpośrednim przełożonym, a w uzasadnionych przypadkach rodzicom/opiekunom prawnym/opiekunom faktycznym małoletnich, a także właściwym specjalistom i odnośnym władzom.

6. Zawsze należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych wychowanka na udział w wyjeździe i jest to bezwzględny wymóg natury prawnej, od którego nie ma wyjątków. Załącznikiem do takiej zgody powinien być szczegółowy plan wyjazdu.
7. Należy zadbać, aby rodzice/opiekunowie prawni/opiekunowie faktyczni dysponowali numerem telefonu, pod którym będą mogli skontaktować się z osobą obecną na wyjeździe i odpowiedzialną za jego przebieg.
8. Zadaniem organizatora jest zadbanie o właściwą proporcję kobiet i mężczyzn w gronie wychowawców w sposób odpowiadający proporcjom uczestniczących w wyjeździe dziewcząt i chłopców.
9. Plan wyjazdu powinien zawsze uwzględniać wiek i możliwości fizyczne uczestników. Należy zadbać o zaplanowanie czasu na odpoczynek i sen uczestników.
10. Należy zatroszczyć się aby każdy z uczestników wyjazdu dysponował odpowiednim do charakteru wyjazdu strojem i wyposażeniem, a fakt ich posiadania powinien zostać zweryfikowany przed samym wyjazdem.
11. W czasie wyjazdu koedukacyjnego należy zadbać o odseparowanie chłopców i dziewcząt. Nadzór w czasie odpoczynku powinien być sprawowany przez osoby tej samej płci. Opiekunom nie wolno nocować w pomieszczeniach zajmowanych przez małoletnich tej samej płci. Zawsze, kiedy ze szczególnych powodów, zasada ta doznaje uszczerbku, należy zawiadomić o tym fakcie bezpośredniego przełożonego.
12. Nieprzestrzeganie niniejszych szczegółowych zasad w pracy i kontaktach z małoletnimi traktowane będzie jako ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

1.4. ZASADY DOSTĘPU MAŁOLETNICH DO INTERNETU - OCHRONA PRZED CYBERPRZEMOCĄ

Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 29 czerwca 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135, 2281, z 2016 r. poz. 195, 677)*
  2. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks karny (Dz. U. z 1997 roku, Nr 88 poz. 553 ze zm.)*
  3. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, 1948, 2138, 2261)*
  4. *Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382, z 2015 r. poz. 1418, 1707)*
1. W przypadku gdy placówka Zgromadzenia zapewnia małoletnim dostęp do Internetu, obowiązkiem faktycznym jest zapewnienie bezpiecznego dostępu do sieci tak, aby wychowankowie nie byli narażeni na dostęp do treści moralnie wątpliwych, a także co ważniejsze, aby za pośrednictwem Internetu nie zostali skrzywdzeni albo wykorzystani.

2. Dostęp naszych wychowanków do Internetu musi być również tak nadzorowany, aby oni sami nie dopuścili się czynu zabronionego podczas korzystania z sieci za pośrednictwem serwera placówki lub przynależącego do niego wi-fi.
3. Nasi wychowankowie, korzystający w placówkach Zgromadzenia z Internetu, powinni podlegać procesowi edukacji, który dotyczyłby sposobu bezpiecznej obecności w sieci.
4. Zaleca się, aby każdy wychowanek, którego wiek na to pozwala, miał przydzielony login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie placówki. Wychowanków należy poinformować o utrzymaniu w tajemnicy loginu i hasła.
5. Dyrektor placówki Zgromadzenia winien zatroszczyć się, aby na terenie placówki z dostępem do Internetu było zainstalowane i aktualizowane oprogramowanie:
  - a. filtrujące treści internetowe;
  - b. monitorujące korzystanie ze stron www;
  - c. antywirusowe;
  - d. antyspamowe;
  - e. tzw. fire wall.
6. Dyrektor placówki Zgromadzenia systematycznie sprawdza czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się treści niebezpieczne. W przypadku potwierdzenia informacji o naruszeniu prawa lub moralności należy ustalić źródło takich treści, a informację o tym fakcie bez zbędnej zwłoki przekazać na piśmie przełożonemu.
7. W przypadku opisanym w nr 6, pedagog, psycholog lub inna osoba posiadająca upoważnienie dyrektora placówki Zgromadzenia i kwalifikacje ku temu, przeprowadza rozmowę z wychowankiem na temat bezpieczeństwa w Internecie, jednocześnie nie wolno ukrywać zachowań wychowanków, które nosiłyby znamiona przestępstw opisanych w ustawodawstwie państwowym.
8. Jeżeli okaże się, iż występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa wychowanka lub jest on krzywdzony albo wykorzystywany za pośrednictwem Internetu, należy bezzwłocznie podjąć działania zgodne z dobrem dziecka.

1.5. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU MAŁOLETNIICH

Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 29 czerwca 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135, 2281, z 2016 r. poz. 195, 677)*
  2. *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 666, 1333)*
1. W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, m.in. poinformować tę osobę o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, celu zbierania danych, przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych, prawie

- dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania, dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.
2. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa placówka Zgromadzenia może gromadzić oraz przetwarzać następujące dane osobowe wychowanków:
    - a. imię (imiona) i nazwisko,
    - b. data i miejsce urodzenia,
    - c. numer PESEL,
    - d. serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
    - e. adres zamieszkania małoletniego,
    - f. imiona i nazwiska rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych,
    - g. adresy ich zamieszkania.
  3. Biorąc pod uwagę, iż przepisy prawa nakładają na placówkę Zgromadzenia obowiązek gromadzenia i przechowywania ww. danych osobowych wychowanków i rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych, okoliczność ta stanowi wystarczającą podstawę legalizującą ich przetwarzanie; dotyczy to tylko tych danych o jakich mowa powyżej i nie jest wymagane uzyskiwanie przez placówkę dodatkowej zgody na ich gromadzenie.
  4. Przetwarzanie tych danych przez placówkę Zgromadzenia w oparciu o same regulacje prawne może nastąpić jednak tylko w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.
  5. W przypadku rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych przyjmuje się, iż placówka Zgromadzenia może przetwarzać ich dane osobowe w celach informacyjnych i korespondencyjnych związanych z edukacją małoletniego. Taki zakres przetwarzania jest bowiem niezbędny dla wykonania obowiązków ustawowych, ciążących na organie prowadzącym placówkę.
  6. Ponieważ w świetle art. 43 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie danych osobowych z obowiązku rejestracji zbioru danych zwolnieni są administratorzy danych osób u nich wychowujących się i uczących się, placówki nie mają obowiązku dokonywania rejestracji zbioru danych wychowanków.
  7. Główny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (GIODO) stanął na stanowisku, iż zwolnienie z obowiązku rejestracji obejmuje także zbiory danych osobowych rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych wychowanków placówki Zgromadzenia.
  8. Wszystkie pozostałe, nie wymienione powyżej w numerze 2, dane osobowe wychowanków oraz rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych placówka Zgromadzenia może gromadzić i przetwarzać co do zasady – tylko po uzyskaniu pisemnej zgody zainteresowanych. Zgoda jest potrzebna także na przetwarzanie przez placówkę danych o jakich mowa w numerze 2 w zakresie szerszym niż wynika to z jej ustawowych oraz statutowych zadań.
  9. Oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych powinno wskazywać zakres danych i cel ich przetwarzania.

10. Zgodę w odniesieniu do przetwarzania danych osoby małoletniej należy uzyskać od jej rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych. Uczniowie pełnoletni sami wyrażają taką zgodę.
11. Decyzja w sprawie wyrażenia zgody na przetwarzanie danych powinna być podjęta swobodnie i mieć charakter samodzielny.
12. Ustawodawca nie określił zamkniętego katalogu informacji stanowiących dane osobowe. Dlatego też przy rozstrzygnięciu, czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, nieuniknione jest w większości przypadków dokonanie indywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzaju środków czy metod potrzebnych do identyfikacji osoby.
13. Za dane osobowe uznaje się w szczególności lub w określonych okolicznościach można za nie uznać:
  - a. numery telefonów,
  - b. adresy poczty elektronicznej,
  - c. zdjęcia osoby fizycznej, chociażby wykonane w przeszłości, umożliwiające jej identyfikację.
14. Pomimo tego, że GIODO przyjmuje, iż wobec obowiązującej przy przetwarzaniu danych osobowych zasady adekwatności, placówka Zgromadzenia jest uprawniona do pozyskiwania numerów telefonów rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych uczniów oraz wychowanków świetlic – przyjąć należy, iż na przetwarzanie tych numerów, tak jak i wszystkich innych danych nie wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r., szkoła powinna posiadać zgodę.
15. W czasie gromadzenia danych, należy zwrócić szczególną uwagę na tak zwane dane osobowe wrażliwe, do których zalicza się m.in. dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne, przynależność wyznaniową, dane o stanie zdrowia. Podstawą ich przetwarzania może być tylko pisemna zgoda zainteresowanego lub wyraźny przepis ustawowy.
16. W odniesieniu do ochrony wizerunku stosuje się wszystko to, co zostało powiedziane powyżej na temat ochrony danych osobowych.
17. Żadnemu członkowi personelu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku wychowanków (filmowania, fotografowania) bez pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego/opiekuna faktycznego.
18. Upublicznianie przez placówkę wizerunku wychowanka wymaga pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego/opiekuna faktycznego.
19. Przed utrwaleniem wizerunku małoletnich należy jego oraz rodzica/opiekuna prawnego/opiekuna faktycznego poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim celu zostanie wykorzystany.
20. Zasady fotografowania czy filmowania małoletnich:
  - a. wszyscy fotografowani muszą być stosownie ubrani;
  - b. obraz ma się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez małoletnich i w miarę możliwości przedstawiać grupę;

- c. obowiązkiem osób sprawujących opiekę i nadzór nad małoletnimi jest stała obecność w czasie takiej sesji.

1.6. ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI OPIEKUNÓW W ZAKRESIE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA MAŁOLETNIM

Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 roku, Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191, 1198, z 2015 r. poz. 357, 1268, 1468)*
  2. *Ustawa z dnia 7 września 1991 roku, o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572)*
  3. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 roku, poz. 687)*
  4. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku, Nr 180 poz. 1493 ze zm.)*
  5. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 roku, Nr 88 poz. 553 ze zm.)*
  6. *Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001, Nr 135, poz. 1516); (Dz. U. z 2014 r., poz. 1150)*
  7. *Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69)*
  8. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. z 1997 r., Nr 57, poz. 358)*
  9. *Rozporządzenie MEN z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2016 roku, poz. 452)*
  10. *Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 roku, Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r., Nr 108 poz. 908 ze zm.)*
  11. *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku, Kodeks pracy (Dz. U. z 2014 r., poz. 1502, 1062, z 2015 r., poz. 1066, 1220, 1224, 1240, 1268, 1735, z 2016 r., poz. 868, 910, 960, 1053)*
-
1. Opiekę nad wychowankami przebywającymi w placówkach i poza nimi podczas zajęć zorganizowanych sprawują nauczyciele i wychowawcy oraz inne osoby, którym powierzono tę opiekę na podstawie innych stosunków prawnych, zgodnie z planem zajęć, a poza terenem placówki – odpowiedzialni za te zajęcia.
  2. Do form opieki nad małoletnimi zalicza się:
    - a. sprawowanie opieki nad małoletnimi przebywającymi w placówce Zgromadzenia podczas zajęć, przez prowadzącego zajęcia,

- b. sprawowanie opieki nad małoletnimi podczas zajęć poza terenem szkoły w trakcie wycieczek przez opiekunów posiadających upoważnienie dyrektora placówki Zgromadzenia,
  - c. pełnienie dyżurów nauczycielskich w placówkach szkolnych, zgodnie z regulaminem obowiązków nauczyciela dyżurnego, na podstawie grafików opracowanych przez dyrektora placówki Zgromadzenia,
  - d. otaczanie opieką małoletniego z zaburzeniami rozwoju, uszkodzeniami narządów ruchu, słuchu, mowy i wzroku - przez wychowawcę oraz innych nauczycieli, a także szkolną opiekę medyczną (pielęgniarka), w ścisłej współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi/opiekunami faktycznymi małoletniego,
  - e. otaczanie opieką małoletniego, u którego stwierdzono trudne warunki rodzinne lub losowe,
  - f. współdziałanie z rodzicami/opiekunami prawnymi/opiekunami faktycznymi w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki.
3. Nieprzestrzeganie niniejszych szczegółowych zasad w zakresie zapewnienia małoletnim bezpieczeństwa traktowane będzie jako ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

1.7. POSTĘPOWANIE WYJAŚNIAJĄCE W SYTUACJI PODEJRZENIA O PRZEMOC WOBEC MAŁOLETNIICH

1. W przypadku powzięcia wiarygodnej wiadomości o tym, że małoletni jest krzywdzony, nauczyciele, wychowawcy, wolontariusze, stażyści oraz wszystkie osoby związane z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych są prawnie zobowiązani do podjęcia czynności zmierzających do powstrzymania krzywdy i zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa, poprzez zastosowanie procedury opartej na zasadach rozporządzenia tzw. „Niebieskie Karty”, opisanych w 1.2.2.1 Kodeksu bezpieczeństwa, a także poprzez zastosowanie wskazań i norm opisanych poniżej.
2. Zgodnie z prawem polskim, każdy kto uzyskał wiarygodną wiadomość o popełnieniu wobec małoletniego przestępstwa opisanego w art. 156 kk, art. 197§ 3 lub 4 kk, art. 198 kk i 200 kk, jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym organ powołany do ścigania przestępstw.
3. Wiadomość o doznanej przez małoletniego krzywdzie może pochodzić z różnych źródeł: nigdy nie wolno jej lekceważyć ani banalizować.
4. Praktyka i nauka wskazują na liczne objawy zachowania małoletniego, które mogą wskazywać na to, iż został skrzywdzony. Jako najważniejsze z nich można wskazać:
  - a. erotyzacja: prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne małoletniego w stosunku do osób z otoczenia; erotyczna twórczość małoletniego — gdy w rysunkach np. zaczynają dominować elementy seksualne; agresja seksualna wobec innych małoletnich; angażowanie rówieśników i młodszych dzieci w nietypową aktywność seksualną — jeżeli dziecko w wieku przedszkolnym w zabawach odtwarza stosunek seksualny lub tzw. inne czynności seksualne,

to jest to niepokojący sygnał mogący świadczyć o tym, że było ono uwikłane w aktywność seksualną przez osoby dorosłe; nieadekwatny do poziomu rozwoju małego język dotyczący sfery seksualnej; podejmowanie wczesnej aktywności seksualnej.

- b. problemy emocjonalne: silne poczucie winy u małego, wynikające z tego, iż czuje się ono odpowiedzialne za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego; poczucie bycia złym, innym, gorszym — mały ma wrażenie, że to, co je spotkało, wynika z tego, iż jest ono złe, niegodziwe; poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych; dążenie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę — dorosły podejmujący kontakt seksualny z małym często mówi mu, że nie może o tym nikomu powiedzieć; poczucie stygmatyzacji — małemu wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanego urazu; negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu;
  - c. zachowania autodestrukcyjne: samookaleczenia; próby samobójcze; zaburzenia przyjmowania pokarmów (bulimia, anoreksja); uzależnienia (np. nadużywanie alkoholu, narkotyków); prostytutka dziecka.
  - d. dolegliwości psychosomatyczne: bóle brzucha; nudności, wymioty; zaburzenia miesiączkowania.
  - e. objawy nerwicowe: wtórne moczenie nocne; zanieczyszczanie się kałem; zaburzenia snu, koszmary senne.
  - f. problemy szkolne: zaburzenia koncentracji uwagi; nagłe obniżenie wyników w nauce; unikanie zajęć wychowania fizycznego; problemy w relacjach rówieśniczych.
5. Jeżeli pokrzywdzony chce opowiedzieć o swoich przeżyciach, należy wysłuchać go spokojnie i traktować poważnie. Zadawanie pytań jest dopuszczalne tylko w celu uściślenia. Nie wolno zadawać pytań naprowadzających i wtrącających. Nie wolno sugerować własnych słów, używać należy tylko terminów, którymi posługuje się zgłaszający.
  6. Nie należy okazywać emocjonalnej reakcji na słowa zgłaszającego.
  7. Należy zapewnić pokrzywdzonego, że wyjawiając nadużycie postąpił właściwie.
  8. Gdy zgłaszającym jest pokrzywdzony, należy poinformować go, że zostanie uczynione wszystko co możliwe, aby mu pomóc.
  9. Pokrzywdzonego należy zapewnić, iż on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
  10. Należy zaproponować pokrzywdzonemu towarzyszenie w drodze do osoby, u której uzyska on dalszą pomoc.
  11. W czasie rozmowy ze zgłaszającym nie należy wyrażać przypuszczeń, sugestii, stawiać hipotez, nie parafrazować tego, co powiedziała dana osoba, ani nie przedstawiać alternatywnych wyjaśnień.
  12. Nie wolno wyrażać opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
  13. Nie wolno składać zgłaszającemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności.

14. Nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, która została oskarżona.
15. Należy wyjaśnić pokrzywdzonemu, że tymi informacjami będzie musiał(a) podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy należy poinformować go, o dalszych krokach oraz komu zostaną przekazane uzyskane informacje.
16. Osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku krzywdzenia małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
17. Fakt zgłoszenia musi zostać udokumentowany sporządzeniem notatki, w której zostanie określone imię i nazwisko zgłaszającego, jego adres pobytu lub zameldowania, wiek, data czynu lub okres w jakim do niego doszło, imię i nazwisko domniemanego sprawcy, zwięzły opis doznanej krzywdy. Taka notatka musi zostać podpisana przez sporządzającego oraz w miarę możliwości przez zgłaszającego
18. Należy niezwłocznie o zaistniałej sytuacji poinformować bezpośredniego przełożonego.
19. Jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec małoletniego jest nauczyciel, wychowawca, wolontariusz, stażysta lub inna osoba związana z placówką Zgromadzenia, na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych, należy na czas przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego odsunąć taką osobę od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z małoletnimi, nie narażając jej na utratę reputacji.
20. Wszelkie postępowania o charakterze wewnętrznym pozostają zawieszane do czasu uprawomocnienia się postępowań prowadzonych przez powołane do tego organy państwowe.
21. Prowadzone postępowanie wewnętrzne kieruje się zasadą domniemania niewinności oraz respektuje prawo do obrony. Powyższe zasady mogą zostać ograniczone tylko i wyłącznie w oparciu o prawomocne orzeczenie sądu powszechnego lub innego organu, powołanego na podstawie przepisów państwowych do orzekania w sprawach dotyczących nauczycieli, wychowawców oraz innych osób zatrudnionych w placówkach Zgromadzenia.
22. Rozstrzygnięcia, które zapadną w wyniku przeprowadzonego postępowania wewnętrznego powinny uwzględniać rozstrzygnięcia organów państwowych, a także muszą respektować treść prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych oraz innych organów państwa orzekających w danej sprawie.
23. Jeśli oskarżenia o przemoc lub nadużycie wobec pokrzywdzonego okażą się bezpodstawne, osoba oczyszczona z zarzutów zostanie niezwłocznie przywrócona do pełnienia swoich dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną jednocześnie wszelkie środki, aby bezpodstawne oskarżenie nie odbiło się negatywnie na sytuacji takiej osoby, pod adresem której skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.

ROZDZIAŁ DRUGI

ZASADY OCHRONY OSÓB NIEPORADNYCH PRZED PRZEMOCĄ

2.1. PRAWA I OBOWIĄZKI PODOPIECZNYCH

1. Prawa podopiecznych przebywających w placówkach Zgromadzenia:
  - a. każdy na prawo do życia od poczęcia aż do naturalnej śmierci;
  - b. każdemu z naszych podopiecznych przysługuje prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania;
  - c. nikogo nie wolno pozbawiać zaspokojenia potrzeb koniecznych do godnej egzystencji fizycznej i psychicznej;
  - d. podopieczni mają prawo do utrzymywania kontaktów z rodziną oraz innymi osobami, które kochają i szanują;
  - e. każdy ma prawo do opieki medycznej;
  - f. każdy z naszych podopiecznych ma prawo do zarządzania i dysponowania swoim majątkiem.
2. Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych lub orzeczeń sądów powszechnych, wynikających z potrzeby ochrony życia, zdrowia oraz moralności społecznej.
3. Obowiązki podopiecznych przebywających w placówkach Zgromadzenia:
  - a. każda osoba przebywająca w placówce Zgromadzenia jest zobowiązana do poszanowania godności wszystkich mieszkańców czy uczestników;
  - b. pracownicy, wolontariusze, stażyści oraz wszystkie osoby związane z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych podlegają szczególnej ochronie prawnej w czasie pełnienia swoich obowiązków: nikomu nie wolno naruszać ich godności oraz zakłócać wykonywania powierzonych im zadań;
  - c. każda osoba przebywająca w placówce Zgromadzenia ma obowiązek przestrzegania regulaminów i zasad obowiązujących w placówce.

2.2. ZASADY SPRAWOWANIA OPIEKI NAD PODOPIECZNYMI

2.2.1. ZASADY OGÓLNE

Podstawa prawna

1. *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*
2. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2017 roku, poz. 687)*
3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku Nr 180 poz. 1493 ze zm.)*
4. *Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, 960, 1245)*
5. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 roku, Nr 88 poz. 553 ze zm.)*
6. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 roku Nr 209 poz. 1245)*

1. Osoby przebywające w placówkach Zgromadzenia mają niezbywalne prawo do poszanowania i ochrony dobrostanu fizycznego oraz ochrony przed wszelkimi formami fizycznego nadużycia, w tym: maltretowania, zaniedbania, a także do ochrony przed wszelkimi formami wykorzystywania i nadużyć na tle seksualnym.
2. Nasi podopieczni mają również prawo do poszanowania i ochrony dobrostanu psychicznego i emocjonalnego oraz ochrony przed wszelkimi formami nadużyć psychicznych lub emocjonalnych albo znęcania się.
3. Przebywający w placówkach Zgromadzenia mają prawo do ochrony przed zaniedbaniem, opóźnieniem i brakiem staranności w świadczeniu opieki lub leczenia oraz przysługuje im prawo do ochrony przed wszelkimi formami nadużyć na tle medycznym i farmaceutycznym, w tym: zaniedbania, odmowy leczenia, nieodpowiedniego, niepotrzebnego lub nadmiernie intensywnego leczenia lub podawania leków.
4. Nasi podopieczni mają także prawo do ochrony przed wszelkimi formami nadużyć finansowych i materialnych. Zarządzanie majątkiem osób przebywających w domach pomocy społecznej musi zawsze odbywać się zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem, a wszelkie podejmowane czynności natury faktycznej i prawnej powinny zawsze chronić tych, w imieniu których są podejmowane. Nadto każdemu podopiecznemu przysługuje prawo do zarządzania swoją własnością, swoimi dochodami i swoimi sprawami prawnymi, a także do otrzymywania pomocy w tym zakresie. Szczegółowe uregulowania w powyższym zakresie znajdują się w obowiązującym w każdym domu pomocy społecznej akcie prawnym regulującym powyższą kwestię.
5. Osoby przebywające w domu pomocy społecznej powinny pozostać w posiadaniu swoich rzeczy osobistych.

6. Nikomu nie wolno nakłaniać podopiecznych do zmiany testamentu lub do przekazania komuś swoich oszczędności, bieżących dochodów czy innych składników mienia ruchomego i nieruchomego.
7. Nasi podopieczni mogą korzystać ze wszystkich praw i swobód obywatelskich, w tym prawa do głosowania w wyborach powszechnych i zarządzonych referendach, a także do tego, by udzielono im pomocy przy głosowaniu, jeżeli tego potrzebują. Osoba, która udziela pomocy, zobowiązana jest nie naruszać wolności wyboru, a także obowiązuje ją dyskrekcja w kwestii oddanego przez podopiecznego głosu.
8. Informacja o prawach i zobowiązaniach naszych podopiecznych powinna być dla nich zrozumiała i przejrzysta. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie znajdują się w aktach prawnych obowiązujących w placówkach Zgromadzenia.
9. Wszelkie rozmowy na temat stanu zdrowia, leczenia i opieki nad naszymi podopiecznymi – zarówno z ich udziałem jak i bez niego – będą odbywać się z poszanowaniem prawa do dyskrekcji i prywatności.
10. Personel ma obowiązek troski o to, by nie narażać podopiecznych na sytuacje wywołujące poczucie zawstydzenia czy skrępowania, a każdy ma prawo oczekiwać dyskrekcji i taktownego traktowania. Podawanie leków i stosowanie różnych form terapii wbrew woli może odbywać się tylko na podstawie wykonalnej decyzji właściwego sądu powszechnego.
11. Pracownikom, wolontariuszom, stażystom oraz wszystkim osobom związanym z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych nie wolno świadomie i z własnej woli przyczyniać się do złego samopoczucia, przygnębienia, zdenerwowania ani innych negatywnych emocji podopiecznych.
12. Obowiązkiem personelu jest zapewnienie prawa do tego, by udzielano podopiecznym wszelkiej niezbędnej pomocy, której potrzebują, aby swobodnie komunikować się i porozumiewać się z innymi ludźmi. W przypadku problemów z porozumiewaniem się (słyszeniem, mówieniem) należy zapewnić stosowną pomoc, a potrzeby podopiecznych w tym względzie powinny być brane pod uwagę.
13. Zgromadzenie oraz dyrektor placówki Zgromadzenia podejmuje wszelkie starania, aby osoby sprawujące opiekę posiadały odpowiednie umiejętności oraz otrzymywały odpowiednie wsparcie, by w kompetentny sposób wykonywać swoje obowiązki. Niezależnie od tego czy naszymi podopiecznymi zajmuje się profesjonalny personel opiekuńczy, bliscy czy też inne zaufane osoby, powinny one otrzymywać specjalistyczne przeszkolenie oraz niezbędne wytyczne co do sposobu sprawowania opieki.

2.2.2. ZASADY SZCZEGÓŁOWE

2.2.2.1. PROCEDURA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA O DOŚWIADCZENIE PRZEMOCY PRZEZ PODOPIECZNEGO

Podstawa prawna

1. *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*
2. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2017 roku, poz. 687)*
3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku Nr 180 poz. 1493 ze zm.)*
4. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku, Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 roku, Nr 88 poz. 553 ze zm.)*
5. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 roku Nr 209 poz. 1245)*
6. *Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, 960, 1245)*

Cele procedury

1. Poniższe przepisy służą zagwarantowaniu wymagań opisanych przepisami prawa, w sytuacji stwierdzenia zagrożenia życia podopiecznego, wobec którego jest stosowana przemoc w rodzinie lub poza nią, a także wobec podopiecznego, który ma kontakt z zachowaniami agresywnymi, niezależnie od źródła pochodzenia takich zachowań.
2. Procedura określa zakres odpowiedzialności placówki Zgromadzenia jako instytucji oraz sposoby reagowania i rodzaj podejmowanych działań w ramach przepisów Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Uczestnicy postępowania

1. Rodzice, małżonek podopiecznego, opiekunowie prawni, zstępni, opiekunowie faktyczni: w przypadku podejrzenia stosowania w rodzinie lub po za nią przemocy wobec podopiecznego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, zwane dalej działaniami, przeprowadza się w obecności osób wskazanych na wstępie, o ile nie sprzeciwia się temu dobro podopiecznego.
2. Pracownicy, wolontariusze, stażyści oraz wszystkie osoby związane z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych: na wszystkich wymienionych powyżej osobach spoczywa szczególnie obowiązek reagowania na wszelkie przypadki podejrzenia o fakcie krzywdzenia podopiecznego, niezależnie od tego kto jest źródłem takiej krzywdy.
3. Przełożeni Zgromadzenia i dyrektor placówki Zgromadzenia są zobowiązani do udzielenia osobie skrzywdzonej pomocy psychologicznej, prawnej i duszpasterskiej,

która ma służyć poprawie jej sytuacji i jej najbliższych. Jednocześnie należy zapewnić innym podopiecznym i pracownikom oraz innym osobom wymienionym w punkcie poprzedzającym poczucie bezpieczeństwa, zarówno pod względem fizycznym jak i psychicznym.

Zadania i rola placówek Zgromadzenia w świetle obowiązujących przepisów

1. Każdy, kto dowie się możliwości popełnienia przestępstwa wobec osoby, która jest naszym podopiecznym albo o jakichkolwiek naruszeniach jego dobra, jest zobowiązany powiadomić o tym dyrektora placówki Zgromadzenia, przełożonych Zgromadzenia oraz organ powołany do ścigania przestępstw. W każdym takim przypadku konieczna jest reakcja, zgodna z wymogami niniejszej procedury, a nikomu wbrew ustanowionym normom nie można prowadzić jakiegokolwiek formy dochodzenia prawdy i ustalania winnych.
2. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia o stosowaniu przemocy wobec podopiecznego lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. Wzór formularza „Niebieska Karta – A” stanowi załącznik nr 1 do Rozporządzenia.
4. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, ze względu na stan jej zdrowia lub zagrożenie jej życia lub zdrowia wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niemożliwe, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby.
5. Wszczynając procedurę podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
6. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.
7. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec podopiecznego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodziców, małżonka podopiecznego, opiekuna prawnego, zstępnych, opiekuna faktycznego chyba, że sprzeciwia się temu dobro podopiecznego.
8. Działania z udziałem podopiecznego, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w obecności psychologa.

9. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”.
10. Wzór formularza „Niebieska Karta – B” stanowi załącznik nr 2 do Rozporządzenia.
11. Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest podopieczny ubezwłasnowolniony całkowicie, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się opiekunowi prawnemu lub osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy.
12. Formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.
13. Przekazanie oryginału wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu siedmiu dni od dnia wszczęcia procedury. Jeśli formularz ma zostać przekazany na określony adres pocztą, niezbędne jest nadanie go listem poleconym wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Zastosowanie niniejszej procedury nie zwalnia z obowiązku zawiadomienia organu powołanego do ścigania przestępstw albo powiadomienia o dokonanych ustaleniach faktycznych, wydziału rodzinnego i opiekuńczego właściwego miejscowo sądu rejonowego.
14. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę.
15. W ramach procedury upoważniony przedstawiciel placówki Zgromadzenia:
  - a. udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
  - b. organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
  - c. może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje je o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i wzięcia udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - d. diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

2.3. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU PODOPIECZNYCH

Podstawa prawna

1. *Ustawa z dnia 29 czerwca 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135, 2281, z 2016 r. poz. 195, 677)*
  2. *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 666, 1333)*
1. W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, m.in. poinformować tę osobę o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, celu zbierania danych, przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych, prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania, dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.
  2. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa placówka Zgromadzenia może gromadzić oraz przetwarzać następujące dane osobowe podopiecznych:
    - a. imię (imiona) i nazwisko,
    - b. data i miejsce urodzenia,
    - c. numer PESEL,
    - d. serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
    - e. adres zamieszkania podopiecznego,
    - f. imiona i nazwiska rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych,
    - g. adresy ich zamieszkania.
  3. Przepisy prawa nakładają na placówkę Zgromadzenia obowiązek gromadzenia i przechowywania ww. danych osobowych podopiecznych oraz rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych. W przypadku, gdy placówka Zgromadzenia nie realizuje wobec podopiecznych usług medycznych, istnieje obowiązek rejestracji zbioru danych.
  4. Przetwarzanie tych danych przez placówkę Zgromadzenia w oparciu o same regulacje prawne może nastąpić jednak tylko w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.
  5. W przypadku rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych przyjmuje się, iż placówka Zgromadzenia może przetwarzać ich dane osobowe w celach informacyjnych i korespondencyjnych związanych z opieką nad podopiecznym. Taki zakres przetwarzania jest bowiem niezbędny dla wykonywania obowiązków ustawowych, ciążących na organie prowadzącym placówkę.
  6. Wszystkie pozostałe, nie wymienione powyżej w numerze 2, dane osobowe podopiecznych oraz rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych,

- zstępnych, opiekunów faktycznych placówka Zgromadzenia może gromadzić i przetwarzać co do zasady - tylko po uzyskaniu pisemnej zgody zainteresowanych. Zgoda jest potrzebna także na przetwarzanie przez placówkę Zgromadzenia danych o jakich mowa w numerze 2 w zakresie szerszym niż wynika to z jej ustawowych oraz statutowych zadań.
7. Oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych powinno wskazywać zakres danych i cel ich przetwarzania.
  8. Decyzja w sprawie wyrażenia zgody na przetwarzanie danych powinna być podjęta swobodnie i mieć charakter samodzielny.
  9. Ustawodawca nie określił zamkniętego katalogu informacji stanowiących dane osobowe. Dlatego też przy rozstrzygnięciu, czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, nieuniknione jest w większości przypadków dokonanie zindywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzaju środków czy metod potrzebnych do identyfikacji osoby.
  10. Za dane osobowe uznaje się w szczególności lub w określonych okolicznościach można za nie uznać:
    - a. numery telefonów,
    - b. adresy poczty elektronicznej,
    - c. zdjęcia osoby fizycznej, chociażby wykonane w przeszłości, umożliwiające jej identyfikację.
  11. W czasie gromadzenia danych, należy zwrócić szczególną uwagę na tak zwane dane osobowe wrażliwe, do których zalicza się m.in. dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne, przynależność wyznaniową, dane o stanie zdrowia. Podstawą ich przetwarzania może być tylko pisemna zgoda zainteresowanego lub wyraźny przepis ustawowy.
  12. W odniesieniu do ochrony wizerunku stosuje się wszystko to, co zostało powiedziane powyżej na temat ochrony danych osobowych.
  13. Żadnemu członkowi personelu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku podopiecznych (filmowania, fotografowania) bez pisemnej zgody ich samych lub jeżeli istnieje podstawa prawna jego rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych.
  14. Upublicznianie przez placówkę Zgromadzenia wizerunku podopiecznego wymaga pisemnej zgody jego samego lub jeżeli istnieje podstawa prawna jego rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych.
  15. Przed utrwaleniem wizerunku podopiecznego należy jego samego lub jeżeli istnieje podstawa prawna jego rodziców, małżonka podopiecznego, opiekunów prawnych, zstępnych, opiekunów faktycznych poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim celu zostanie wykorzystany.
  16. Zasady fotografowania czy filmowania podopiecznych:
    - a. wszyscy fotografowani muszą być stosownie ubrani;
    - b. obraz ma się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez podopiecznych i w miarę możliwości przedstawiać grupę;

- c. obowiązkiem osób sprawujących nadzór nad podopiecznymi jest stała obecność w czasie takiej sesji.

2.4. POSTĘPOWANIE WYJAŚNIAJĄCE W SYTUACJI PODEJRZENIA O PRZEMOC WOBEC PODOPIECZNYCH

1. W przypadku powzięcia wiarygodnej wiadomości o tym, że podopieczny jest krzywdzony, pracownicy, wolontariusze, stażyści oraz wszystkie osoby związane z placówkami Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych są prawnie zobowiązani do podjęcia czynności zmierzających do powstrzymania krzywdy i zapewnieniu podopiecznemu bezpieczeństwa.
2. Zgodnie z prawem polskim, każdy kto uzyskał wiarygodną wiadomość o popełnieniu wobec podopiecznego przestępstwa opisanego w art. 156 kk, art. 197§ 3 lub 4 kk, art. 198 kk, jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym organ powołany do ścigania przestępstw, pod rygorem odpowiedzialności karnej przed sądem powszechnym.
3. Wiadomość o doznanej przez podopiecznego krzywdzie może pochodzić z różnych źródeł: nigdy nie wolno jej lekceważyć ani banalizować.
4. Jeżeli pokrzywdzony chce opowiedzieć o swoich przeżyciach, należy wysłuchać go spokojnie i traktować poważnie. Zadawanie pytań jest dopuszczalne tylko w celu uściślenia. Nie wolno zadawać pytań naprowadzających i wtrącających. Nie wolno sugerować własnych słów, używać należy tylko terminów, którymi posługuje się zgłaszający.
5. Nie należy okazywać emocjonalnej reakcji na słowa zgłaszającego.
6. Należy zapewnić pokrzywdzonego, że wyjawiając nadużycie postąpił właściwie.
7. Gdy zgłaszającym jest pokrzywdzony, należy poinformować go, że zostanie uczynione wszystko co możliwe, aby mu pomóc.
8. Pokrzywdzonego należy zapewnić, iż on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
9. W czasie rozmowy ze zgłaszającym nie należy wyrażać przypuszczeń, sugestii, stawiać hipotez, nie parafrazować tego, co powiedziała dana osoba, ani nie przedstawiać alternatywnych wyjaśnień.
10. Nie wolno wyrażać opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
11. Nie wolno składać zgłaszającemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności.
12. Nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, która została oskarżona.
13. Należy wyjaśnić pokrzywdzonemu, że tymi informacjami będzie musiał(a) podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy należy poinformować go, o dalszych krokach oraz komu zostaną przekazane uzyskane informacje.
14. Osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku krzywdzenia podopiecznego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt

nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.

15. Fakt zgłoszenia musi zostać udokumentowany sporządzeniem notatki, w której zostanie określone imię i nazwisko zgłaszającego, jego adres pobytu lub zameldowania, wiek, data czynu lub okres w jakim do niego doszło, imię i nazwisko domniemanego sprawcy, zwięzły opis doznanej krzywdy. Taka notatka musi zostać podpisana przez sporządzającego oraz w miarę możliwości przez zgłaszającego.
16. Należy niezwłocznie o zaistniałej sytuacji poinformować bezpośredniego przełożonego.
17. Jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec podopiecznego jest pracownik, wolontariusz, stażysta lub inna osoba związana z placówką Zgromadzenia na podstawie różnorodnych podstaw prawnych i faktycznych, na czas przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego należy odsunąć taką osobę od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z podopiecznymi, nie narażając jej na utratę reputacji.
18. Wszelkie postępowania o charakterze wewnętrznym pozostają zawieszane do czasu uprawomocnienia się postępowań prowadzonych przez powołane do tego organy państwowe.
19. Prowadzone postępowanie wewnętrzne kieruje się zasadą domniemania niewinności oraz respektuje prawo do obrony. Powyższe zasady mogą zostać ograniczone tylko i wyłącznie w oparciu o prawomocne orzeczenie sądu powszechnego lub innego organu, powołanego na podstawie przepisów państwowych do orzekania w sprawach dotyczących lekarzy, pielęgniarek, wychowawców oraz innych osób zatrudnionych w placówkach.
20. Rozstrzygnięcia, które zapadną w wyniku przeprowadzonego postępowania wewnętrznego powinny uwzględniać rozstrzygnięcia organów państwowych, a także muszą respektować treść prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych oraz innych organów państwa orzekających w danej sprawie.
21. Jeśli oskarżenia o przemoc lub nadużycie wobec pokrzywdzonego okażą się bezpodstawne, osoba oczyszczona z zarzutów zostanie niezwłocznie przywrócona do pełnienia swoich dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną jednocześnie wszelkie środki, aby bezpodstawne oskarżenie nie odbiło się negatywnie na sytuacji takiej osoby, pod adresem której skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.

ROZDZIAŁ TRZECI

**ZASADY ODBYWANIA STAŻU ORAZ PRAKTYK STUDENCKICH
W PLACÓWKACH ZGROMADZENIA**

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku, Kodeks pracy (Dz. U. z 2014 r., poz. 1502, 1062, z 2015 r., poz. 1066, 1220, 1224, 1240, 1268, 1735, z 2016 r., poz. 868, 910, 960, 1053).

1. Dyrektor placówki Zgromadzenia może przyjmować słuchaczy uczelni wyższych oraz innych szkół oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli na praktyki dotyczące przedmiotu ich kierunku kształcenia.
2. Umowa regulująca zasady odbywania stażu albo praktyki studenckiej powinna uwzględniać:
  - a. założenia programu;
  - b. czas trwania i liczbę godzin;
  - c. zakres obowiązków;
  - d. rodzaj stanowiska pracy;
  - e. cele i treści edukacyjne, mające uzasadnienie w programie kształcenia studentów, słuchaczy – praktykantów;
  - f. informację o objęciu osoby kierowanej ubezpieczeniem od nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności cywilnej wraz ze wskazaniem numeru polisy ubezpieczeniowej;
  - g. zobowiązanie do złożenia aktualnego zaświadczenia o niekaralności, z tym, że w uzasadnionych przypadkach dyrektor placówki może odstąpić od wymogu przedłożenia zaświadczenia na rzecz oświadczenia stażysty lub praktykanta.
3. Po zakończeniu praktyki lub stażu należy sporządzić dokument zawierający informacje dotyczące ich przebiegu, wskazujący ilość absencji oraz inne uwagi związane z wykonywaniem powierzonych obowiązków.

ROZDZIAŁ CZWARTY

WOŁONTARIAT W PLACÓWKACH ZGROMADZENIA

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2004 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817, 1948, Dz. U. z 2017 r., poz. 60).

1. Dyrektor placówki Zgromadzenia może nawiązywać z osobami, które ukończyły 18 rok życia umowy o świadczenia na podstawie przepisów art. 42 – 50 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
2. Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, jeżeli obowiązek posiadania takich kwalifikacji i spełniania stosownych wymagań wynika z odrębnych przepisów.
3. Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonych w porozumieniu z dyrektorem placówki. Porozumienie powinno zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania.
4. Dyrektor placówki Zgromadzenia jest obowiązany potwierdzić na piśmie treść porozumienia, o którym mowa w pkt. 3, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza, w tym o zakresie wykonywanych świadczeń. Załącznikiem do niniejszego dokumentu jest aktualne zaświadczenie o niekaralności wolontariusza.
5. Na prośbę wolontariusza dyrektor placówki Zgromadzenia może przedłożyć pisemną opinię o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza.
6. Do porozumień zawieranych między placówką Zgromadzenia a wolontariuszem w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny.
7. Dyrektor placówki Zgromadzenia ma obowiązek:
  - a. informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
  - b. zapewnić wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym – w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem – odpowiednie środki ochrony indywidualnej;
  - c. pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet.
8. Placówka Zgromadzenia może pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, także inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza, związane z wykonywaniem świadczeń na rzecz placówki.
9. Placówka Zgromadzenia może pokrywać koszty szkoleń wolontariuszy w zakresie wykonywanych przez nich świadczeń określonych w porozumieniu, o którym mowa w pkt. 7

10. Wolontariusz może, w formie pisemnej pod rygorem nieważności, zwolnić korzystającego w całości lub w części z obowiązków wymienionych w pkt. 7.
11. Wolontariuszowi mogą przysługiwać świadczenia zdrowotne na zasadach przewidzianych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
12. Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń, o których mowa w pkt. 1, na podstawie odrębnych przepisów.
13. Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, placówka zobowiązana jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.
14. Dyrektor placówki Zgromadzenia powinien zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, w zakresie wykonywanych świadczeń.
15. Dyrektor placówki Zgromadzenia ma obowiązek poinformować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciężących obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji.
16. Wartość świadczenia wolontariusza nie stanowi darowizny na rzecz korzystającego w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego oraz przepisów podatkowych.

ROZDZIAŁ CZWARTY

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Wersja robocza dokumentu pn. Zasady i normy ochrony małoletnich oraz osób nieporadnych przed przemocą KODEKS BEZPIECZEŃSTWA została poddana konsultacji z udziałem Sióstr dyrektorek placówek Zgromadzenia.
2. Po przeprowadzeniu konsultacji wersja robocza dokumentu została przedstawiona Radzie prowincjalnej, która na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 2017 roku pozytywnie zaopiniowała KODEKS BEZPIECZEŃSTWA.
3. Przełożona Prowincji po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady, na podstawie Konstytucji Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu – Prawa Miłości – pkt. 7.18 e wydała Zarządzenie nr 1/2017 w sprawie wprowadzenia w życie dokumentu pn. Zasady i normy ochrony małoletnich oraz osób nieporadnych przed przemocą KODEKS BEZPIECZEŃSTWA.
4. KODEKS BEZPIECZEŃSTWA będzie podlegał okresowej weryfikacji i nowelizacji. Procedura nowelizacji przebiegać będzie według tych samych zasad, jak procedura wdrożenia KODEKSU BEZPIECZEŃSTWA w Zgromadzeniu Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Prowincji Krakowskiej.

SPIS TREŚCI

PRZEPISY WPROWADZAJĄCE	2
SŁOWNICZEK POJEĆ	4
ZASADY OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED PRZEMOCĄ	6
1.1. PRAWA MAŁOLETNIICH.....	6
1.2. ZASADY POSTĘPOWANIA W PRACY Z MAŁOLETNIICH	6
1.2.1. ZASADY OGÓLNE.....	6
1.2.2. ZASADY SZCZEGÓŁOWE	9
1.3. ZASADY POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCE ORGANIZACJI WYCIECZEK I WYJAZDÓW EDUKACYJNYCH.....	15
1.4. ZASADY DOSTĘPU MAŁOLETNIICH DO INTERNETU - OCHRONA PRZED CYBERPRZEMOCĄ.....	16
1.5. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU MAŁOLETNIICH	17
1.6. ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI OPIEKUNÓW W ZAKRESIE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA MAŁOLETNIICH.....	20
1.7. POSTĘPOWANIE WYJAŚNIAJĄCE W SYTUACJI PODEJRZENIA O PRZEMOC WOBEC MAŁOLETNIICH	21
ZASADY OCHRONY OSÓB NIEPORADNYCH PRZED PRZEMOCĄ	24
2.1. PRAWA I OBOWIĄZKI PODOPIECZNYCH.....	24
2.2. ZASADY SPRAWOWANIA OPIEKI NAD PODOPIECZNYMI	25
2.2.1. ZASADY OGÓLNE.....	25
2.2.2. ZASADY SZCZEGÓŁOWE	27
2.3. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH I WIZERUNKU PODOPIECZNYCH	30
2.4. POSTĘPOWANIE WYJAŚNIAJĄCE W SYTUACJI PODEJRZENIA O PRZEMOC WOBEC PODOPIECZNYCH	32
ZASADY ODBYWANIA STAŻU ORAZ PRAKTYK STUDENCKICH W PLACÓWKACH ZGROMADZENIA	34
WOŁONTARIAT W PLACÓWKACH ZGROMADZENIA.....	35
POSTANOWIENIA KOŃCOWE	37